

tudi mi zahtevati za se.

Nemci na Češkem imajo za nemški del dežele že svoj nemški deželni solski svet in deželni gospodarski svet. To je itak že od nekdanj tudi naša slovenska zahteva na Štajerskem in je glavna točka programa, katerega izražamo s klicem »Proč od Gradca!«

Kakor se Čehom na Češkem celo po tamošnjih Nemcih »dovoljuje«, da se morajo po celi deželi sprejemati uloge v obeh deželnih jezikih, da se mora rabiti v »gotovih slučajih« češčina kot notranji uradni jezik in da morajo biti v češkem delu sami taki uradniki, ki se priznavajo Čehom, v krajih pa, ki so po manjšini češki, pa pri vsakem uradu vsaj eden češki uradnik, take »dovolitve« se morajo tudi nam Slovincem na Štajerskem privoliti. »Nemška« pravica vendar ne more biti na Štajerskem drugačna nego na Češkem!

Spodnještajerski Slovenci pa zahtevamo tudi ustanovitev novih okrožij. Ta naša zahteva se je označila pravzaprav že na prvem vseslovenskem shodu v Ljubljani, četudi nekoliko v drugi obliki. Mi zahtevamo, da se slovenski kraji v radgonskem-cmureškem in v ivniškem-lipniškem-arveškem okraju izločijo ter priklopijo drugim spodnještajerskim slovenskim okrajem.

Po trgih in mestih pa zahtevamo po češko-nemškem zgledu narodne sole za slovenske manjšine, nadalje razdelitev trgovskih in obrtnih zbornic, pravično volivno spremembo za deželni zbor in narodne kurije v deželnem zboru.

Nemci na Češkem imenujejo svoje zahteve skromne. Zato se nam pač ni treba bati, da bi si upal pameten Nemec imenovati naše zahteve neskromne. Le jedno je: Nemci na Češkem imajo v dežel. in državnem zboru poslance, ki se z vso silo poganjajo za svoje načelne zahteve, mi Slovenci pa samo upamo, da se bodo naši poslanci zavzeli za slovensko-štajerske zahteve. Da bi naš up ne bil prazen!

Naše gospodarsko gibanje.

Iz Cvena, dne 8. dec.

Ustanovitev posojilnice na Cvenu je povzročila sila živahno časnikiarsko polemiko. Časniki vseh strank so pisali o tej zadevi, seveda vsak s svojega stališča. Jeden je trdil, da je to »Štajerčev« upliv, drugi spet je kvasil nekaj o liberalcih, a graška tetka je razglasila to celo za Nemcem prijazno gibanje. A prav imata samo dopisnika v »Slov. Gospodarju«, ki pripisujeta tej stvari edino le gospodarski značaj.

Vsled raznih okoliščin in razlogov je bila povzdignjena predmetna župnija sv. Magdalene v »Dekanijo na desnem dr. bregu«. Rajni gospod ji je bil torej prvi dekan dne 10. nov. 1875. Po tistem je dosegel mnogo cerkvenih in svetnih odlikovanj za svoje delovanje. Dne 10. febr. 1876 je postal kn.-šk. duhovni, 25. julija 1883 častni, in 14. aprila 1885 pravi konzistorijalni svetovalec. Dne 22. sept. 1883 ga je odlikoval presvit. cesar z zlatim zaslužnim vncem s krono in 10. maja 1884 ga je imenoval za častnega kanonika. Od 28. maja 1884 je bil ud okraj. šol. sveta za mariborsko okolico.

L. 1885 je obhajal jako slovesno 50 letnico mašništva ob navzočnosti mil. knezoškofa dr. Mihaela Napotnika, ki so mu ob tej priliki podali lep priznalen dekret.

Jedno gorečo željo je še imel: pozidati za tako veliko župnijo novo župnijsko cerkev. V ta namen je nabiral denar, leta 1898 pripravil z velikim trudom veliko loterijo s srečkami in nazadnje ustanovil tudi krajsko družbo. Dočakal pa ni nove cerkve. Moči so skoro 80 letnemu starčku opešale. Od maja t. l. je bil skoro vedno v postelji. Voljno je

Osobito dopisnik v zadnji številki je natančneje navedel vzroke, ki so privedli Cvenarje do tega, da so pristopili h »Graski zvezi«. Cvenska zadruga je bila ustanovljena med prvimi; a ko že marsikatera izmed taistih spi nevzdravno spanje, še ta krepko živi. Njena usoda pa bi bila enaka onim, če bi ostala osamljena ter se ne bi pridružila nobenej zvezi. Najprej je bila pri »Gospodarski zvezi« v Ljubljani. Ta naj bi ji izposlovala posojilo na zadržno zemljišče. »Gospodarska zveza« pa nam ni spravila ničesar. Ko se je potem deleže zvišala na 200 kron, smo izstopili. Obrnili smo se tudi na nekatere štajerske posojilnice, a tudi te so našo prošnjo deloma kar odklonile, ali pa so nam stavile nesprejemljive pogoje. Slednjič smo dobili posojilo pri »Ljubljanski mestni hranilnici« pod ugodnimi pogoji.

Naši merodajni krogi pri spodnještajerskih posojilnicah namreč nikakor niso naklonjeni kmetijskim zadrugam, katere menda s »Slov. Narodom« vred mečejo v jeden koš s konsumi. Saj je »Slov. Narod« tudi našo novoustanovljeno posojilnico pozdravil s prorokovanjem, češ, ako katera kmetijska zadruga potrebuje posojilnico, potem propadeta obe. Iz tega se vidi, da »Slov. Narod« nima pojma o pravem kmetijskem združništvu, ampak njemu so celo zmedli možgane ti preklicani »konsumi«. Kdor je količkaj proučeval kmetijsko združništvo drugod, vé prav dobro, da je vsaki kmet. zadrugi denaren zavod nujna potreba, da, celo najboljše je, kakor se to vrši večinoma v Nemčiji, da posojilnica sama opravlja posle kmetijske zadruge.

Povsod obsegajo deželne zveze poleg kmet. zadrug tudi posojilnice, le pri nas na Spod. Štajerskem se je hotela osnovati posebna zveza kmetijskih zadrug, a ne da bi se že obstoječa »Zveza slov. posojilnic« v ta namen primerno preustrojila.

Ravno vsled gospodarskih teženj, katerim naše posojilništvo ni baš posebno naklonjeno, so se koroške posojilnice začele nekako umikati gori omenjeni »Zvezi«, kar najbolj potrjuje naše trditve.

Merodajni krogi na Slov. Štajerskem morajo priti enkrat do prepričanja, da je gospodarski položaj slovenskega kmeta silno tužen in se bo tudi slovenska posvetna inteligenca morala baviti s tem vprašanjem, katero je do sedaj precej prezirala. Brez vstrajnega dela na gospodarskem polju ostane kričanje: »Proč od Gradca!« le udarec po vodi.

Glede deželne zveze kmetijskih zadrug v Gradcu omenimo, da so že po njenih pravilih izključene vse politične, verske in narodnostne zadeve, ter nam tudi v teh rečeh ni nikdar delala sile. Pač pa nam je šla

prenašal svoje trpljenje. Bil je večkrat obhajan in dvakrat spreviden s sv. zakramenti za umirajoče. Krepko je še molil v petek, dne 28. novem., molitve za umirajoče in ob 3/4 9 izdihnil svojo dušo.

Pogreb, ki se je vršil v nedeljo, dne 30. novem. popoldne, je bil velikanski. Silno veliko ljudi, med njimi preč. lavantinski kapitel, blizu 70 duhovnikov in bogoslovcev (IV. leta) in višji dostojanstveniki mariborskih oblastev in uradov so se ga udeležili.

V cerkvi je opravil mrtvaške molitve preč. g. stolni prošt, Lavrencij Herg, na cerkveno pobrško pokopališče pa je vodil spreved preč. g. kanonik, ravnatelj bogoslovja, dr. Iv. Mlakar.

Bodi vsem p. n. udeležencem tem potom izrečena iskrena zahvala, preč. gospoda rajnega kanonika pa naj poplača — kakor so mu pisali mil. knezoškof ob priliki njegove zlate maše, ljubi Bog z najlepšim plačilom, ki ga deli ljudem. Zlati križ s krono, ki je kinčal njegove prsi, naj se mu spremeni v krono večnega življenja! N. v m. p.!

močno na roko v vseh gospodarskih in denarnih zadevah. Dosedaj nismo imeli nobene vzroka, se pritoževati vsled njenega delovanja.

Končno pa ni samo naše mnenje, da je in ostane dobro urejeno kmetijsko združništvo spojeno z dobro strokovno izobrazbo edina podloga, na kateri je mogoče propadajoče kmetijstvo ohraniti pogina. V to pomozi Bog in sreča junačka!

Državni zbor.

Dunaj, 9. decembra 1902.

Trgovinska pogodba z Nemčijo.

Nemški drž. zbor je s 198 glasov proti 45 v sprejel predlog posl. Kardofa, da se mora o carinskem tarifu razpravljati kot celoti. S tem je nemška carinska predloga v kratkem zagotovljena, ker je opozicija ne more preprečiti. Novi nemški carinski tarif je pa naravnost uničevalen za avstrijsko poljedelstvo. Carina od žita in živine je tako visoka, da je izvoz našega žita in živine naravnost nemogoč. Skoraj gotovo bode Nemčija naši državi že koncem tekočega leta odpovedala sedaj veljavno trgovinsko pogodbo, toda naša vlada še sedaj nima svojega carinskega tarifa, na podlagi katerega je mogoča nova trgovinska pogodba z Nemčijo in Italijo.

Naravno, da se za to zanimajo kmečki poslanci. V zbornici sta dve prosti zvezi kmečkih poslancev, na levi in desni. Načelnik desne zveze je grof Zedwitz, njegova namestnika sta poslanca Povše in Rozkošny. Ti trije so šli dne 3. dec. k min. predsedniku in ga prosili, naj jim pojasni, kaj hoče avstrijska vlada storiti z ozirom na to pereče vprašanje. Ministrski predsednik dr. pl. Körber je deputaciji odgovoril, da je vlada pri dotičnih pogajanjih vse poskusila in storila v varstvo poljedelskih koristij. Vlada ima popolnoma čisto vest. Min. predsednik je priznal, da je naša država v primeri z drugimi mnogo na slabšem. Z ogrsko vlado je treba določiti še nekaj carinskih postavk. O izidu teh pogajanj bode minist. predsednik svoj čas poslance primerno obvestil.

Posl. Žičkar in tovariši so izročili nujni predlog za državno podporo po mrazu in toči poškodovanim 140 posestnikom v Sevnici.

Nedeljski počitek.

Na razna vprašanja, kaj je z zakonom glede nedeljskega počitka, odgovarjamo tem potom, da ima socialni politični odsek ta zakon v delu. Doslej je v odseku obveljal predlog, da je delo dovoljeno ob nedeljah in praznikih, ako je nevarnost, da se surovine spridijo, ali če se delo brez škode ne more odložiti na delavnik.

Dolga razprava je bila o zahtevi trgovskih pomočnikov, ki žele popoln nedeljski počitek. Vlada je predlagala, da sme politično oblastvo po razmerah za razne trgovine dovoljevati k večjemu šesturno delo. Poročevalec Wilhelm je predlagal, da morajo ob nedeljah in praznikih biti zaprte vse trgovine v krajih, ki štejejo nad 6000 prebivancev; v krajih pa z manj ko 6000 prebivancev in v trgovinah izključno le z živili naj se dovoli k večjemu štiriurno delo predpoludnem. Odsek je konečno sklenil z večino glasov, da je ob nedeljah in praznikih v trgovinah brez razločka dovoljeno k večjemu štiriurno delo dopoludne.

Politični ogled.

Štajerski Nemci. Dne 7. decembra je imela nemško-narodna stranka v Gradcu shod zaupnikov ter si je volila tudi zopet vodstvo. Ostalo je vse pri starem. Govorniki so hvalili spodnještajerske Nemce, da se vsakokrat vrlo drže pri volitvah. Stranka hoče upeljati samo tak volilni red, da bo se z njim zagotovila Nemcem večina v štajerskem deželnem zboru. V prihodnjem zase-

danju hoče predlagati zakon, da se odpravi okrajni zastopi. Mi smo že pisali o tem ter povedali, da se Nemcem ne gre toliko za zastope, kakor za okrajne šolske svete. Dolžnost naših slovenskih deželnih poslancev je, da se za razgovor o tej stvari v deželnem zboru dobro pripravijo in branijo slovensko stališče. Naši štajerski Nemci želijo odpravo okrajnih zastopov, na Češkem pa hočejo Nemci ustanoviti nove okraje ter njih zastopom dati več oblasti!

V Gradcu se je ustanovila nova stranka, ki bo zastopala težnje nemškega srednjega stana, to se pravi trgovcev in obrtnikov. To naj bo kmetom v izpodbudo, da branijo v vseh zastopih odločne svojo kmetijske koristi in se ne dajo, posebno trgovcem in obrtnikom po mestih ter trgih, voditi za nos. Ti skrbijo za svoje žepe, in kmet naj skrbi tudi za svoje. Ako pa »Štajerc« drugače govori, potem se vam laže!

Wolf je zmagal. Vsenemški poslanec dr. Šalk je spisal knjigo proti znanemu razgrajču v državnem zboru Wolfu, kjer pripoveduje, zakaj odreja čast svojemu prejšnjemu prijatelju. Wolf je tožil dr. Šalka in porotniki v Mostu na Češkem, kjer se je obravnava vršila, so spoznali dr. Šalka krivim. Dr. Šalk je obsojen na 800 K globe ali 16 dni zapora. Wolf pa si vsled tega na ugledu v človeški družbi vendar ne bode mnogo pridobil.

Slovani in Nemci v Avstriji. Število Nemcev v Avstriji je po zadnji ljudski štetvi 9.170.939, t. j. 36 odstotkov prebivalstva, Slovanov pa 15.494.285, t. j. 60 odstotkov prebivalstva. Lahov, Romunov in Mažarov je 967.581, t. j. 3-7 odstotkov. Število Nemcev je padlo za en odstotek, število Slovanov se je zvišalo od 60,2 na 60,5 odstotkov. V čeških deželah Nemci izgubivajo, na jugu pridobivajo. Na Koroskem se je število Nemcev povzdignilo od 71,5 na 74,8 odstotkov. Tudi na Štajerskem smo šli nazaj. Mnogo so krive na našem nazadovanju tudi sole po Spodnjem Štajerskem. Slovenske sole se s cepljenjem v mnogoštevilne vaske sole slabijo, nemški pouk v šolah se vedno bolj razširja in za nemške sole med nami pošteno skrbijo Nemci in nemškutarji. Slovenci pa se za šolstvo premalo brigajo. Naši učitelji — po svoji načini — gledajo le na Kranjsko in podpirajo kranjske Dimnike in Jelence, za nazadovanje slovenskega šolstva pa se ne zmenijo. Bil bi nujno potreben nekak narodni šolski svet, ki bi uravnaval našo spodnjestajersko šolsko politiko. Toda to bi bilo pozitivno delo in ne napadanje, za take reči pa še pri nas sedaj ni smisla! In mi vsled tega nazadujemo in propadamo. Če pa kdo na kaj opominja, je rogovilež in razgrajč!

Razne politične novice. V Avstriji se je ustanovila zveza proti dvoboju ter si izvolila predsednika grofa Thuna. To je vse premalo. Naj se dvobojevalci, tudi oficirji, ostro kaznujejo, pa bo. Za to pa ni treba »zveze«, ampak še ostrejšega zakona proti dvoboju. — Poslanec Kern je v državni zbornici očital predsedniku porotnega sodišča v Velsu povodom neke tiskovne pravde, da je postopal pristransko. Dobro, da se je začelo tudi na te ljudi in na enake pravde paziti. — Slovanski deželni poslanci iz Šlezije so obelodanili izjavo, v kateri pozdravljajo spravo med Nemci in Čehi na Češkem ter ugovarjajo sklepu nemških šlezskih poslancev, ki pravijo, da se za Šlezijo ne smejo uveljaviti ista načela kakor na Češkem. V Šleziji vladajo namreč Nemci. Tudi vodstvo štajerske nemško-nacionalne stranke se je izjavilo na shodu zaupnikov dne 7. decem. enako kakor šlezki poslanci. A naši slovenski deželni poslanci se za to nič ne zmenijo. Se kralj Matjaž pošlje včas iz dupline, v kateri spava, svojega vojaka med svet na ogled, zakaj bi tudi naši poslanci včas malo ne pogledali, kaj se med svetom godi? — Nemški cesar je podaril

avstrijskemu ministru grofu Goluhovskemu svojo sliko kot izraz hvaležnosti, da se je obnovila trozveza. Torej trozveza hasni res le Nemcem! — V bližnji bodočnosti bo imenovanih baje 20 novih članov gospodske zbornice. Ali bo tudi kateri Jugoslovian? Na to še jugoslovanski državni poslanci ne znajo odgovoriti! —

Dopisi.

Sv. Jurij v Slov. gor. (Pretrsljiva smrt.) Ti si kriva, da se je od sobote jutro in te dneve sem tukaj toliko solz prelilo. Vsekako si dosti prerano v sosedski naši ukazala nastopiti pot v dolgo večnost, občeznani, miroljubni, spoštovani in še komaj 42 let stari Calki, soprogi gostilničarja Jožefa Cafa. Čeravno je sirotica dolgo časa hiralala in se z želodcem tožila, ki nobene hrane ni prenašal, vendar še zdaj nihče ni mislil na smrt. Kakor vedno, je vrla gospodinja še prehodila dva dni pred smrtjo vse hiše in hleve, ali drugi dan, bilo je to dne 5. decembra, shujšalo se ji je naglo njeno stanje.

Sprejela je pri polni zavednosti svete zakramente, ali vleči se nikakor ni hotela ter se najraje postavljala na noge. Ko pa so začele biti prve ure od sobote, položiti je morala vendar svojo že pretrudno glavo in proti štirom, ko v zvoniku so zvonovi se zglasili, je nehala celo na mirnem dihati — umrla je.

Zapustila je čvetero že precej odraslih, troje še šolo obiskujočih otrok in jedno še komaj 4 leta staro hčerkico. To majhno detece, ki se je vedno in najraje držalo bolne mamike in ki je hotelo držati tudi mrtvaško svečico, se je bilo priporočilo očetu prav ginljivo s temi-li besedami: Naj ne sovraži se mi Vikico in povprek naj imajo radi se otroci.

Pogreb je imela na praznik preč. spočetja D. M. prav sijajen. V celi župniji menda ne bode najti hiše, ki bi pri tem pogrebu ne bila zastopana. Na domu so jej zapele pevkinje slovo, na pokopališču pa moški zbor tudi »Blagor mu«.

Prelepi krasni venec, ki je kinčal rakev, poklonila je obitelj Pavalečeva.

Ko smo začeli se pomikati iz mirodvora in pokojni še enkrat vsi poželeli večni mir, začela se je pa polniti cerkev zaradi veseleje slovesnosti. Dekletom Marijine družbe delile so se od preč. gg. misijonarjev oskrbljene svetinje.

Iz Črešnjevca pri Slov. Bistrici. (Za-spanost.) Vsaka številka »Slov. Gosp.« ali »Našega Doma« nam prinaša vesti iz različnih krajev slovenskega Štajerja in še iz Koroskega, med katerimi je največ takih, ki nam poročajo o probujanju in narodnem gibanju slovenskih mladeničev in deklet. Prav vesel bi bil, ako bi mogel tudi iz naše fare kaj takega poročati, pa to ne gre, zlasti ker je večina fantov, katerih imamo tu precejšnje število, še popolnoma narodno nezavedna. Nič pravih časnikov, nič bralnega društva, in tudi skromno malo družbe sv. Mohorja. Ni čuda torej, da narodnost peša, ošabno pa se šopiri in nepopisljivo množi ptujski list. Ta je po svojih agentih ujel že večino njih v svoje gnjusobne kremplje in njim vliva svoje strupene nazore v srce. Mnogo upliva na naše mladeniče tudi, ker hodijo na železnico delat in se navzamejo tam samih strupenih nazorov. Toda proti nevarnim uplivom se mora sezidati mogočen jez. Vdramite se torej bolj, fantje, ustanovite kako društvo, sebi na korist, drugim v spodbudo, dopisujte kake novosti v »Slov. Gospodar« ali v »Naš Dom«. Pripravljajte se, da kadar nastopite Vi kot samostojni gospodarji, da boste potem kot vrli narodni možje prav nastopali pri različnih volitvah in drugih političnih stvareh, da ne boste nazadnjaki, ampak krščanski naprednjaki v vsakem oziru.

Iz Sevnice. (Občiske volitve.) Ne bo dolgo, ko se bodo vršile pri nas občinske volitve. Koga bomo volili? Čudno vprašanje, kaj ne? Može moramo voliti, to se ve, da ženskih zdaj še ne bodedmo, dasi so že tudi nekatere, ki bi menda rade to čast dosegle. Vse je mogoče danes na svetu! Ali če bi ženske prišle kedaj v občinski odbor, takrat bi pač trebalo že takoj zjutraj po zajutru sklicati sejo, ker pri nas po navadi trpi celo, tudi poldrugo uro, predno se odbor snide. Sliši se, da se nahaja v trgu neka oseba, ki prigovarja možem, da starih odbornikov ne več voliti, posebno kmečkih ne, ker ti so bojda za nič. Toda to ni res in tudi dotični osebi ne dela »nesposobnost« kmečkih odbornikov nobenih skrbi, ampak...

No, bodisi že tako ali tako, toda na to glejte možje, da se izvolijo res možje, ne pa takšni, katere vsaka sapa zamaja, ki se jim pravi — ne vem kako, da jih ne bi razžalil? Nadalje nam v odboru tudi prav nič ni treba nemškutarjev. Ti imajo itak veliko drugih skrbi, na pr. če morajo iti pastorja poslušat, kadar predava svojo nemško vero. H koncu kličemo: Katoliški narodnjaki smo, volimo torej tudi take može, da bomo lahko rekli, katoliško narodni odbor imamo. Na svidenje na dan volitve dne 18. t. m.!

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

Iz pošte. Poštnim asistentom so imenovani gg. Ferdinand Plausteiner za Maribor, Emil Predika za Zidanmost, Pavel Marčič za Maribor, Karol Pšeničnik in Jaroslav Novotny za Zidanmost, Bogomir Gmeiner za Celje, Ksist Hrovatin za Ptuj. Poštni asistent Ernest Löschnig je prestavljen iz Mürzzuschlaga v Maribor.

Zaročil se je v Cmureku gosp. Ferdo Tičar, c. kr. davčni pristav z gospico Marico Seličovo. Čestitamo!

Iz šole. V brežiškem okraju so na novo nastavljeni kot prov. učitelji ozir. učiteljice sledeči gg. gdč.: Sotlar Martin v Kapelah, Svetka Lapajne, Windischer Marija, Jankovič Peter in Potočnik Ludovik v Dobovi; Hočev var Maks na Bizeljskem; Schiffrer Emil v Sromljah; Mazi Olga in Jamšek Viktor v Artičah. G. Majcen Martin je premeščen od Sv. Duha v Ločah v Rajhenburg.

Zavarovanje zasebnih uradnikov za starost in onemoglost in nedeljski počitek v odvetniških in notarskih pisarnah. Ti vprašani je državni poslanec vitez pl. Berks zopet sprožil. Vsled prošnje društva slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov v Celju je prve dni t. m. opozoril načelnika socijalno političnega odseka dr. Grossa, da je že preteklo poldrugo leto, kar se je predložil načrt postavi zavarovanju zasebnih uradnikov; rekel mu je, da nikakor ne gre, da bi tako važna stvar v odseku zaspala, to tembolje, ker je v širših krogih ubudila upanje na ugodno rešitev. Nadalje se je tudi po poslancu Žičkarju predložil socijalno političnemu odseku predlog zaradi uvedanja nedeljskega počitka v odvetniških in notarskih pisarnah. Vprašal je toraj načelnika socijalno političnega odseka, če je isti voljen potrebno ukreniti, da bodo te dve zadevi kmalu rešeni. Načelnik tega odseka dr. Gross izgovarjal se je sicer na poročevalca dr. Forta, pa neopravičeno. Dr. Fort namreč pravi, da bode v prvi zadevi poročal, kakor hitro mu bodejo razmere v zbornice to dopuščale in da je vprašanje o zavarovanju za starost in onemoglost itak tudi točka v čeških spravnih predlogih. Glede nedeljskega počitka je pa poročilo izgotovljeno, ter tudi že na dnevnem redu in se bode o njem razpravljalo, kakor hitro mine sedanji kritični položaj v zbornici.

Pri tatvini zasačena. V soboto dopoldne je bila zasačena v trgovini g. Pichlerja